

INFORMÁCIÓK

Beszámoló az MTA Pedagógiai Bizottsága „Informatika az Oktatásban” Albizottsága megalakulásáról

Albizottságunk megalakulását az „információs forradalom”-nak nevezett társadalmi, gazdasági változások részeként megjelent új pedagógiai problémakör indokolta. Az iskolai számítógépes hálózatok kialakítása az elmúlt évek egyik legjelentősebb, többcsatornás közoktatási beruházása volt, melyet a Művelődési és Közoktatási Minisztérium, a PHARE és a Soros Alapítvány egyaránt finanszírozott. A nagyszabású fejlesztéseket azonban sajnálatos módon csak ritkán követte a hatékonyságot vizsgáló kutatás, nem úgy, mint a hasonló külföldi innovációs programokat, melyeket minden esetben nagyszabású értékelő vizsgálatok kísérnek. A számítógéppel segített tanítás és tanulás hazai helyzetéről, a gépek és az oktatási tartalmak beválásáról, az új tanulási környezethez illő, a kommunikációs és információs technológiákat (rövidítve: KIT) alkalmazó pedagógia alakuló módszereiről (a CD-ROM-on megjelenő vagy az Interneten elérhető taneszközök alkalmazásáról, a sokféle hálózati szolgáltatást nyújtó, új távoktatási rendszerek, intelligens alkotó és tervezőprogramokról, az elektronikus levelezésen alapuló nemzeti és nemzetközi projektekről stb.) sokáig csak anekdotikus beszámolókból értesültünk. A fejlesztések tapasztalatai és a nemzetközi kutatási eredmények nehezen találtak utat a tanárképzésbe. Az első diplomás és a továbbképzésben egyaránt még ma is főleg a számítógépek használatának alapismereteit sajátíthatják el a pedagógusok és a tanár szakos hallgatók, akik keveset hallanak az eszközök oktatási használatáról: a módszerekről, tartalmakról és tanári magatartásformákról.

A számítógéppel segített tanítás és tanulás módszerei külföldön a hetvenes évek óta jelen vannak az iskolában. Az oktatási tapasztalatokat három, sok ezer fős és számos néhány százfős tudományos társaság, tizenkét referált nemzetközi folyóirat és több mint száz népszerűítő magazin közli rendszeresen. Úgy tűnik, az új eszköz egyszerre okoz változást a nevelés és az oktatás elméletében, sőt, immár sajátos neveléstörténete is van. Ezért láttunk indokoltnak egy új kutatói közösség életre hívását, amely ezt a szerteágazó, az informatikán kívül a didaktika, nevelésemélet, nevelésszociológia, sőt, a művészetelméletek és a lélektan számos területére kiterjedő problémakört kutatja, a felmerülő problémákat, eredményeket rendszeresen megvitatja, és iránymutatással szolgálhat az oktatáspolitikai döntéshozók és a pedagógiai innovációk, kutatási programok menedzselői számára egyaránt.

1998 novemberében megalakult albizottságunk célja a számítógéppel segített tanítás és tanulás területén folyó alap- és alkalmazott kutatások kezdeményezése és koordinálására, az eredmények értékelése és bemutatása, (publikációk, rendezvények szervezése), esetenként pályázatok, tenderek elbírálásához szükséges szakértői testület felállítása, az innovációk szakértői segítése. Az albizottság harminckét tagja a számítógéppel segített tanítás és tanulás kutatásával foglalkozó, a felsőoktatásban vagy kutatóintézetekben dolgozó szakember és néhány, az innovációban élenjáró iskola oktatója. Az alábbiakban röviden ismertetem az albizottság első évének eseményeit. *Öt albizottsági ülésünkön* a terület lényeges problémaköreit tekintettük át:

- a *közoktatási informatikai fejlesztések* első, az informatikai eszközök iskolai kihelyezésével és az országos hálózat kiépítésével lezárult szakaszának (1996-98) értékelése, Sulinet-Irisz Program és az iskolai hálózatok menedzselése (alakuló ülés, 1998. november, Budapest, ELTE Természettudományi Kar, Informatikai Tanszékcsoport)
- a *tartalomfejlesztés és a KIT-alapú pedagógiai programok* tíz évének (1988-1998) tapasztalatai (1999. február, Budapest, a Soros Alapítvány C3 Informatikai és Kulturális Központja)
- a *könyvtár, mint az információs társadalom tudásközpontja*: bemutató és a Nemzeti Informatikai Stratégia 2. Fogalmazványa (NIS2) vitája (1999. június, Szeged, a JATE Egyetemi Könyvtára)

- a számítógéppel segített tanítás és tanulás hatása a mentális képességekre, az önálló tanulás képességrendszerére és a tanulási motivációra: hazai és nemzetközi kutatási tapasztalatok összegzése, az OECD „Informatika és a tanulás minősége” c. kutatási tervének megvitatása (1999 október, Pécs, Baranya megyei Pedagógiai Intézet)
- *KIT alapú taneszközök*: a fejlesztés, adaptálás, minőség-ellenőrzés kérdései (Budapest, Ady Endre Gimnázium)

A 2000. év programja még megvitatásra vár, de máris számos érdekes javaslat érkezett tagtársainktól. A Fővárosi Oktatástechnikai Központban fogadhatjuk az OECD országok oktatási szoftver-fejlesztésért felelős szakértőinek csoportját, az egri Tanárképző Főiskola kutató-fejlesztő csoportjának vendégeként, az AGRIA-MÉDIA konferencián pedig szervezett nemzetközi szimpozion keretében megvitathatjuk a KIT beépítési lehetőségeit a tanárképzésbe. A távoktatási rendszerek pedagógiai értékelésével foglalkozunk a szombathelyi tanárképző főiskolán és hazai kutatóműhelyek képviselőinek prognózisait hallgatjuk meg az információs társadalom jövőjéről az ELTE TTK most formálódó Oktatástechnológiai és Pedagógiai Központjában.

Albizottságunk aktívan részt vesz a terület tudományos életének szervezésében, a számítógéppel segített tanítás és tanulás kutatási és oktatási infrastruktúrájának fejlesztésben. Néhány akciónk:

- 1998 és 1999 novemberében a téma legnépesebb rendezvényének számító, mintegy 800 fős békéscsabai *INFO - Informatikatanárok Konferenciája* keretében, a szervezők felkérésére *Digitális Pedagógia szekciót* szerveztünk, melyben több tagunk előadást tartott. A szekció ezen túl minden évben része lesz az INFO és szatellit rendezvénye, a szombathelyi Savaria INFO programjának.
- Albizottságunk szakmai felügyelete alatt 1999 januárjában az Informatika és Számítástechnika Tanárok Szövetsége (ISZE) mintegy 200 iskolára kiterjedő *országos beválás-vizsgálatot* végzett az iskolákba ingyenesen kikerült, mintegy 150 digitális taneszközzel.
- Eredményeink alapján jött létre a ma is működő *online taneszköz információs és minősítő rendszer*, melyet az oktatási tapasztalatokra alapozva folyamatosan bővítünk.
- A terület tudományos eredményeinek széles körű megismertetését célozza a *Kossuth Könyvkiadó* vezetésével alakult kiadói konzorcium 2000-ben induló, az informatika és pedagógia elméleti és gyakorlati kérdéseit tárgyaló klasszikus művek megjelentetése *magyar nyelvű szakkönyvsorozata*. A sorozat albizottságunk szakértői gondozásában jelenik meg, a műlistát tagjaink javaslatai alapján összeállítottuk.
- Ezévi utolsó ülésünkön kezdeményezzük a digitális, vagy pontosabban *KIT-alapú Taneszköz Bizottság* felállítását a taneszköz-piacon egyre nagyobb számban jelen lévő CD-ROM-ok és a szabadon hozzáférhető, Interneten terjesztett oktatási anyagok minősítésére és *nemzeti taneszköz-díj* kiadására.

Albizottságunk legfontosabb célja a kutatás és oktatás szakemberei közötti párbeszéd elősegítése. A számítógéppel segített tanítás és tanulás, az új információs és kommunikációs technológiák lehetőségeinek kritikus számbavétele és elterjesztése csak e kettős szakmai kontrollal lehet eredményes. A magyar szakemberek ezen a területen jelenleg a világ élvonalához tartoznak. A szoftverfejlesztés és az oktatási módszerek kimunkálása terén egyaránt jelentősek az eredményeink. Albizottságunk felelőssége is, hogy ez a kutató és innovációs folyamat ne szakadjon meg, s a tanári munkát segítő, a diákok körében igen népszerű eszközök és módszerek utat találjanak a magyar iskolákba.

Kárpáti Andrea